HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

SHAS MOZNAIM

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט: מג.], ב) שבועות מב: [ע"ש], ג) [כתובות קח.], ד) [תוספ' פ"ח נדרים לז. תוספתא שבת פי"ח], ה) [לעיל נו. וש"נ], ו) [שקלים פ"ג מ"א], ז) [שם פ"ד מ"ב], ח) [שם מ"א], ט) [וע"ע תוס' יבמות קכב. ד"ה של ותוס' מנחות פד. ד"ה שומר].

תורה אור השלם

1 נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכן אמר ר' יוחנן וכו' א"כ אמאי בעי:

גליון הש"ס

גמ' ונשבעין ליטול שכרן. עיין בהגהות מרדכי פ' האומנין אות תנה:

נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן [א]נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להם לשנה הבאה אמר שמואל [ב]הכא בנושא שכר עסקינן °ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין לבני העיר מבעי ליה אמר רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדינהו ואי נמי כי היכי דלא לקרו להו פושעים והא נגנבו או שאבדו קתני ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מיחייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהא לפסיד (א)אמר רבה [ג]נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים רבי יוחנן אמר הא מני ר"ש היא ב)דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהם התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריותן נינהו דתניא ג)[ד]תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות אלא א"ר אלעזר [ה]שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות: נושא שכר אינו משלם: רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן נושא שכר אינו משלם ורמינהי ד)[ו]השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מאי לאו לשלם לא [ז]להפסיד שכרו אי הכי רישא דקתני אין אחריות שבת עליו הכי נמי דלהפסיד שכרו ומי אית ליה שכר שבת והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק א"ל מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב ששת [ח]בשקנו מידו וכן א"ר יוחנן ה)בשקנו מידו: ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה: תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא קדשים שחייב באחריותן חייב שאני קורא בהן [1]בה' וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור שאני קורא בהן בעמיתו וכחש אמר ליה כלפי לייא

איפכא

נשבעין לגזברים. שלא פשעו בהן שהן בעלי הדין דמכיון שתרמו את הלשכה אין אחריות אבידה על הבעלים אלא על ההקדש כדאמרינן לקמן תורמין על האבוד שיהא חלק בקופות הללו למי שלא שקלו ואבד ואינו יודע עכשיו שאבד: **ואם לאו.** שנודע להם מקודם לכן שוב אין תורמין עליהם אלא על מנת שישלחו להם אחרים תחתיהם לפיכך בני העיר הן בעלי הדין של שלוחים: **נמלאו.** קאי אאבדו: **שהחזירום.** קאי אנגנבו: **אלו ואלו שקלים הם.** דכיון דקדוש קדוש: **הכא בנושא שכר עסקינן.** כלומר שבועה זו לא ליפטר מתשלומין היא דלאו שומר חנם נשבע על הפשיעה ולא נושא שכר משלם גניבה ואבידה כי מתני' ושבועה זו כדי ליטול שכרן נשבעין שאינן ברשותן וגובין שכרן מן בני העיר. ולקמיה פריך והא כיון דשומר שכר יש עליו לשומרו מגניבה ואבידה ולא שמר לא השלים עבודתו אין לו ליטול שכר: **נשבעים לגזברים.** בתמיה. והלא אין שכרן אלא על בני העיר: **נשבעים לבני העיר.** ליטול שכרן ובמעמד הגזברים מפני שההפסד על ההקדש: **והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי.** דאימעט הקדשות מתשלומי שומרים: **אגרייהו מיהא לפסיד.** שהרי נשתעבדו לשומרן מגניבה ואבידה ועל מנת כן היו נוטלין שכר והרי לא השלימו מלאכתן: **בלסטים מזוין.** דאונס הוא ולשמירה זו לא קבלו עליהם: **הא מני ר"ש היא.** במסכת שבועות (ד' מב:): **יש להן אונאה.** בכדי גרס לה ומאן דגריס לה לא ידע שאמר ר"ש בהדיא לגבי שבועה והולך ללמדה ממשנתנו: **שחייב באחריות.** שהמפקיד חייב באחריות הלכך כדידיה דמי לר"ש והכא נמי חייבין כל בני העיר לשקול אחרים תחתיהן: **תורמין על האבוד.** כשהיו ממלאים שלש קופות מכסף הלשכה והיא תרומה ליקח מכסף הקופות כל קרבנות לבור ותורמין אותן ע"מ שיהו שלש קופות ראש ותרומה לשיריים שיהו אותן שהביאו שקלים הנשארים בלשכה זוכים בתרומת הקופה להיות הקרבנות גם עליהם ותורמין אותן אע"פ שלא שקלו ואבד לו ואין ידוע לו: **ועל הגבוי.** ועודנו בדרך: **ועל העתיד לגבות.** מי שנאנס ולא שלח שקלו באדר היה משלחו כל השנה כולה ונותנין בשופר שכתוב עליו תקלין חדתין והלשכה היתה נתרמה ג' פעמים בשנה בפרוס הפסח ובפרוס עצרת ובפרוס החג ו) וכשמגיע זמן לתרום נותנין מעות השופר בלשכה ותורמין וכשתורמין תרומה ראשונה מתנין אף על העתיד לגבות וגם בשניה ובשלישית והמביא אחר שנתרמה השלישית נותנו לשופר ששמו תיקלין עתיקין ונופל לשירי הלשכה ומהן באין חומת העיר ומגדלותיה ז): **אלא אר"א.** לעולם שבועה זו ליפטר מן התשלומין היא ובשומר חנם ודקשיא לך מתני' דאורייתא פטור לגמרי ורבנן הוא דתקון לה שלא יזלזלו בהקדשות בשמירתן: **השוכר את הפועלים.** גזבר של הקדש ששכר פועלים משל הקדש: **לשמור את הפרה.** אדומה שלקחוה ושומרין אותה שלא תיפסל בעליית עול או במום: **לשמור את התינוקות.** שלא יטמאו. שהיו מגדלין אותן לפרה בחצירות הבנויות בסלעים ותחתיהן חלל כדאמרינן בסוכה בהישן תחת המטה (ד' כא.) לפי שעשו מעלה בכהן השורף את הפרה שתהא פרישתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעה כדאמרינן בסדר יומא (דף ח:) והתינוקות הללו שלא נטמאו מעולם ממלאים מים למקדשין ומזין עליו כל שבעה: **ולשמור הזרעים.** שדה המבכרת וזרועה לעומר קודם לפסח שבעים יום כדאמרינן במנחות (ד' פה.). אי נמי בשביעית ספיחים לעומר ושתי הלחם ח): **אין נותנין לו שכר שבת.** אם שכיר יום הוא: **לפיכך אין אחריות שבת עליו.** אם אירע בהן קלקול בשבת אין חייב לשלם: **שכיר שבת.** שבוע: **שכיר שבוע.** שמיטה שלימה: **נותנין לו שכר שבת.** שנבלע בשכר שאר הימים ואינו מפורש לשבת: **בשקנו מידו.** שאם יקלקל שמירתו ישלם הא ודאי ישלם שהרי הוריד עצמו לכך ושיעבד נכסיו: **תני תנא.** לענין שבועת הפקדון אשם גזילות: **קדשים שהבעלים חייבין באחריותן.** כגון דאמר הרי עלי והפרישן והפקידן לזה וכפר ונשבע והודה חייב קרבן שבועה: **שאני קורא בהן בה' וכחש.** קס"ד טעם דחיובא משום דהן של גבוה קרינן בהו ומעלה מעל בה' וכחש: **ושאינן חייבין הבעלים באחריותן פטור.** הנשבע שאני קורא בהן בעמיתו וכחש מפני שהם קרוין של עמיתו ודעמיתו פטור דבעינן בה': **כלפי לייא.** כלפי היכן הדבר נוטה. לייא היכא כגון (ברכות ד' נח.) חלבי לנהרא כגבי לייא:

איפכא

נשבעין לגזברים. פרש"י אם משנתרמה התרומה באו לדין נשבעים לגזברים דתנן תורמין על האבוד משמע שרולה לפרש תורמין על האבוד שאבדו שליח קודם שנתרמה אך לא באו לדין אלא אחר שתרמו וקשה לפירושו דהוה ליה זו ואין צ"ל זו דכ"ש על הגבוי שלא נאבד שתורמין עליו וגם הפשט לא איירי בבואם לדין ויש לפרש תורמין על האבוד שבא ליד הגזבר ונאבד קודם שתרמו כיון שהגיע ליד הגזבר ועל הגבוי ועודנו ביד השליח בדרך תורמין אע"ג שנאבד אחר שתרמו ועל העתיד לגבות אחר זמן ולשולחו לגזבר אע"פ שבשעת הרמה לא נתנה עדיין לשליח ובפרק בתרא דכתובות (ד' קח. ושם ד"ה ועל) גבי מודר הנאה דפריך בשלמא שוקל שקלו דתנן תורמין על האבוד כו' פירוש אותו שנאבד משליח אחר שתרמו דאין זה הנאה כיון שהוא פטור ולא כפרש"י דהתם דפי' דמעתיד לגבות מוכיח דתורמין אע"פ שלא יגבה לעולם ואין משמע כן בשמעתין: **דתנן** תורמין על כו'. דתניא גרסינן דאין זו משנה בשקלים ותימה אמאי לא מוכח מגופא דאינו חייב באחריות מדקאמר נשבעין לגזברין ולא לבני העיר: (א) **אמר** רבי יוחנן בשקנו מידו. וא"ת דבפ' הפועלים (לקמן ד' צד. ע"ש) תנא מתנה שומר חנם להיות כשואל להתחייב באונסין ופריך במאי מתנה בדברים ומשני אמר שמואל בשקנו מידו ור' יוחנן אמר אפילו תימא לא קנו מידו בההוא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה א"כ מאי בעי קנין וי"ל דהכא דפטור אפי' משבועה לא משעבד נפשיה בלא קנין אי נמי התם כיון שמתחייב כשואל סבורים העולם שהשאיל לו ובההיא הנאה משעבד נפשיה: **לשמור** הזרעים. וא"ת והיאך מותר לעומר כיון ששומר הא כתיב (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל ודרשינן (ת"כ פ' בהר) ואת ענבי נזירך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן ההפקר משמע דאסור אם ליקט מן המשומר וכי תימא אינו אסור כי אם לבצור אבל אם עבר ובצר שרי לאכול הא אפילו מן ההפקר אסור לבצור דבצירה תולדה דקצירה כדאמרינן בריש מועד קטן (ד' ג.) וי"ל שלא היה מוחה לעולם מליקח רק שהיה מודיען שיחדוס לעומר ומעלמן היו נמנעין מליקח ט):

הא

עין משפט נר מצוה

קסט א ב ג מיי' פ"ג מהלכות שקלים הלכה ט:

קע ד מיי' שם פ"ב הל' ט ופ"ג הל' ט:

קעא ה מיי' שם פ"ג הל' ח ופ"ב מהל' שכירות הלכה ב [ופ"ה מהל' טוען ונטען הל' א] טוש"ע ח"מ סי' שא סעיף א:

קעב ו מיי' פ"ו מהל' שבת הל' כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שו סעיף ד [רב אלפס שבת פכ"ג דף עא:]:

קעג ז (מיי' פ"ב מהל' שכירות הלכה א) סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סי' שא סעיף א:

קעד ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

* * *

מוסף רש"י

נשבעין. השלוחין שבועת שומרין, לגזברין. שהרי ההפסד להקדש, שאין הבעלים חייבים לשקול עוד, דתניא (כתובות קח.) תורמין על האבוד שלא נודע (יומא סה.). ואם לאו. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש אלא של בעלים, לפיכך נשבעין לבני העיר (שם). ואין עולין להם. לבעלים וצריכין לשקול לשנה הבאה (שם). קדשים שחייב באחריותן כו' ונשבעין עליהם. כגון אמר הרי עלי עולה והפריש בהמה לנדרו והפקידה לזה, נשבע עליה אותו שהפקדון בידו, דרעהו קרינן ביה, דדבר הגורם לממון לר' שמעון כממון דמי (שבועות מב:). תורמין. את הלשכה בשלש קופות, על האבוד. אף על מי ששלח שקלו ואבד, ועל הגבוי, שעדיין לא הגיע לכאן, ועל העתיד לגבות. ואפילו לא נגנב לאחר מכאן יש לו חלק בתרומה ובקרבנות אלא שחסר מלוה (כתובות קח. עי"ש). היה שכיר שבת. שנותנים לו ז' פשיטים שכרו לשבוע, אע"פ שמגיע ליום שבת פשוט אחד, כיון דכל יום שבת נבלע עם שכירות שאר הימים היא הבלעה, ששכר שבת מבלוע בתוך ימי השבוע, נותנין לו שכר שבת. דהבלעה שרי (נדרים לז.). לפיכך אחריות שבת עליו. דהא נותנין לו שכר השבת (שם).